

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

Palveluprosessia olisi syytä sujuvoittaa. Näin ollen tulisi pyrkiä siihen, että koko palveluprosessi olisi asiakaslähtöinen ja joustaisi asiakkaan palvelutarpeiden mukaisesti.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Tämänhetkisessä palveluprosessissa kyseinen viiden päivän määräaika ei toteudu, nykyinen arvio on keskimäärin 14 vuorokautta. Palveluprosessiin toivotaan joustoa ja asiantuntijan harkintavallan lisäämistä, jotta asiakkaan palvelutarve pystytään huomioimaan paremmin.

Alkuhaastattelun järjestämisen määräaikaa arvioidessa olisi tarpeen ottaa huomioon myös monialaisen palvelutarpeen arvioinnin haastattelut, jotka tuovat mahdollisesti haasteita määräajan noudattamisessa. Haasteet syntyvät usein siitä, että monialaisissa verkostoissa sovitetaan eri organisaatioiden kalentereita yhteen.

Näin ollen alkuhaastattelun järjestämiseen liittyen on siis toivottavaa, että täydentävä haastattelu työttömyysturvaselvityksen muodossa voi edeltää kokonaisvaltaista alkuhaastattelua. Tämä siitä syystä, että joissain tilanteissa monialaista alkuhaastattelua ei pystytä järjestämään määrätysissä määräajassa vaan ajankohta mahdollisesti siirtyy.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

Täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen on mielestämme tarkoituksenmukaista. Tämä uudistus on toivottu, koska se mahdollistaisi asiantuntijalle tarvittavaa harkinnanvaraisuutta.

On kuitenkin huomattava, että esityksessä esitetty määrä poistaa tietyiltä osin asiantuntijan harkintavaltaa. Siksi tulisi pohtia, onko tarkoituksenmukaista kirjata esitykseen tarkka kertojen lukumäärä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle asetetaan täydentävien työnhakukeskustelujen palveluntarveperusteisuuden tavoitteeksi esimerkiksi nykyisen palveluprosessin keventäminen ja asiantuntijan harkintavallan lisääminen. Esityksestä löytyy todella hyvät perustelut palveluntarveperusteisuudelle.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Tämä on hyvä ja kaivattu uudistus. Työnhaun voimassaolon päättäminen nopeammin sujuvoittaa palveluprosessia.

Toki työllisyysalueen ollessa maantieteellisesti laaja, niin olisi syytä tarkastella, onko tosiasiallisesti tarpeen käynnistää ainoastaan henkilökohtaisesti paikalle saapumalla vai voisiko työnhaun käynnistämisen toteuttaa myös puhelimitse, jolloin sovittaisiin myös henkilökohtainen tapaamisaika määräajan kuluessa. Määräaika voisi olla esimerkiksi 14 vuorokautta työnhaun käynnistämisestä.

Nykyistä muistutuskäytäntöä on hyvä tarkastella uudestaan ja kehittää entistä enemmän automatisoituun suunta. Automatisoinnin lisäksi on syytä tarkastella muistutuksen sisältöä, jotta siitä kävisi mahdollisimman selkeästi ilmaistuna, mistä syystä tähän tilanteeseen on päädytty ja miksi työnhaku on katkaistu. Tämän lisäksi muistutuksen tulisi sisältää ne toimet, joilla asiakas voi oman työnhakunsa nostaa takaisin voimaan.

Samankaltaista toimintamallia on syytä miettiä myös muiden asiakasviestien osalta niin, että olisi selkeitä lauseita mitä asia koskee ja vaatiiko kyseinen asia asiakkaalta toimia. Nykyisellään aiheuttaa lisääntyvää työmäärää asiantuntijoille, jotka vastaavat asiakkaiden hätäänntyneisiin yhteydenottoihin, koska asia ei ole tullut esimerkiksi muistutuksessa tarpeeksi selkeästi esiin.

Jos uusi asiakastietorekisteri sisältää automaattisen, mahdollisen laiminlyönnin mukaisen muistutuksen lähettämisen automaatiotoimintona, ei muistutus mahdollisesti aiheuta lisätyötä

asiantuntijoille. Muistutuskäytännöstä tulee tarpeeton, mikäli työnhaun voimassaolo päättyy heti ensimmäisestä laiminlyönnistä.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittely ei ole tarkoituksenmukaista palveluprosessin toimivuuden kannalta. Ei ole järkevää kirjata työllistymissuunnitelmaan täydentävien työnhakukeskustelujen päivämääriä, koska niiden tarve voi vaihdella asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Tähän toivotaan lisää harkintavaltaa asiantuntijoille.

Työllistymissuunnitelma on jokaisen asiakkaan kohdalla erilainen, ja sen sisällön tarkka määrittely tekisi suunnittelusta ja palvelutarpeen arvioinnista tarpeetonta.

Voisi kuitenkin olla hyödyllistä kehittää olemassa olevaa järjestelmää niin, että suunnitelman laadintaosioon tulisi erilliset vastauslaatikot, joihin suunnitelman eri osiot kirjataan (esim. taustat, nykytilanne, tavoitteet, työkalut). Näin suunnitelmien laatu olisi tasainen.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Asiakastapaamisten sisällön ennalta määrittely ei edistä asiakastyön yksilöllisyyttä. Jokaisella asiakkaalla on kuitenkin erilainen tilanne ja palvelutarve.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Työnhakuvelvollisuuden osalta yleisesti olisi syytä lisätä asiantuntijoiden harkintavaltaa ja asiakkaan kokonaisvaltaisen palvelutarpeen huomioimista.

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Tässä kohdassa olisi hyvä määritellä määräaika, jotta palveluprosessit ovat yhdenvertaisia valtakunnallisesti. Lisäyksenä toivoisimme kielitaidon puutteellisuuden huomioimista yhtenä alentavana tekijänä. Näin ollen olisi hyvä lisätä asiantuntijan harkintavaltaa tämän osalta, jotta palveluprosessi pysyy kevyenä. Tämän lisäksi olisi hyvä ottaa huomioon myös alueen työmarkkinatilanne.

Opiskelijoiden osalta uudistukset ovat toivottuja.

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Työnhakukeskustelun sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen tukee työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista.

4. Työnhakuvelvollisuuden ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

Työnhakuvelvollisuuden ehdotettavat muutokset, jotka tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin, on kannatettava.

Olisi kuitenkin hyvä pohtia, olisiko vaikuttavampaa sitoa työnhakuvelvollisuus tosiasialliseen työssäoloehdon täyttymisen kriteereihin kuin sopimuksen luonteeseen. Näin olisi mahdollista huomioida entistä paremmin ne asiakkaat, jotka tekevät tosiasiallisesti työtunteja viikossa enemmän kuin mitä sopimuksessa on lähtökohtaisesti määritelty.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Työtarjojien osalta tulee ottaa huomioon asiakkaan kokonaistilanne. Tämän lisäksi tulee huomioida työnantaja-asiakkaiden mahdollisesti lisääntyvä työmäärä.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Velvoittavat työtarjoukset tukevat työnhakijaa työllistymisessä itsenäisen työnhaun ohella heti työnhaun alusta alkaen. Työtarjouksia tehdessä tulee ottaa huomioon asiakkaan tilanne, koulutus sekä työkokemus.

Lyhyen aikaa työttömänä olleet ovat usein aktiivisia työnhakijoita, eikä määrällisiä tavoitteita työtarjouksille ole tarpeen asettaa työnhaun ensimmäisille kuukausille.

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Yhtenäinen käytäntö selkeyttää työtarjojien tekemistä ja lisää sen käytettävyyttä.

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

Digitaalisten palveluprosessien lisääminen uudistuksen mukaisesti on kannatettava asia, mutta tulisi arvioida asiakkaiden tosiasiallisia digitaitoja ja asiantuntijan mahdollisen työmäärän lisäystä. Tästä syystä hanketta olisi tarpeen pilotoida ennen lainsäädäntöön viemistä.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

Työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen julkaisemisvelvollisuus ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna ei edesauta kaikkien asiakasryhmien työllistymistä.

Profiilin luomisen muuttaminen lakisääteiseksi velvollisuudeksi ei palvele myöskään palvelualustan tarkoituksenmukaista käyttötarkoitusta näiden asiakasryhmien osalta. On myös huomattava, että mikäli kaikki asiakkaat veloitetaan tekemään profiilit, työnantaja-asiakkaiden ja potentiaalisten työnhakija-asiakkaiden kohtaaminen saattaa vaikeutua.

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

Olisi hyvä, että työnhakuprofiilin luominen ja sen velvoittavuus olisi asiakastarpeet huomioiden asiantuntijan harkintavallan alainen. Todennäköisesti palvelualustaa palvelisi paremmin motivoituneiden ja hyvin rakennettujen profiilien luominen. On myös riski, että anonyymiyys ei säily, jos asiakkaan koulutus ja työkokemus ovat harvinaisia ja helposti tunnistettavissa.

Työvoimaviranomaisen lakisääteiseksi tehtäväksi tämän kirjaaminen esityksen mukaisesti ei ole tarkoituksenmukaista, ja resurssien kohdentaminen tähän tehtävään voi mahdollisesti johtaa tehtävien priorisointiin, mikä tarkoittaa asiakkaan palveluprosessin hidastumista. Tämän lisäksi esityksessä mainittu 10 minuutin aika-arvio on epärealistinen varsinkin digitaidottomien asiakkaiden profiilien osalta. On tarpeen tarkastella sitä, että onko tämä palveluväylä tarkoituksenmukaisin digitaidottomien sekä kielitaidottomien asiakkaiden osalta. Maahanmuuttajien osalta on syytä tarkastella sitä, että heillä ei ole tosiasiallista mahdollisuutta kirjautua palvelualustalle nykyisin keinoin.

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Jotta näin laajasta muutoksesta saataisiin vaikuttavaa dataa työnhakijoiden profiilien työllistymisen edistämisestä sekä asiantuntijoiden työmäärän tosiasiallisesta määrästä, olisi suotavaa, että kyseistä muutosta pilotoitaisiin ensin. Pilotin tulosten perusteella olisi hyvä tarkastella tarvetta tosiasiallisesti muuttaa lainsäädäntöä velvoittavaksi uudistuksen näkökulmasta.

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

On hyvä, että koulutushakuvuutta täyttävälle koulutukselle lisätään vaihtoehtoja. Tämä on erityisen tärkeää niille nuorille, joilla on sairaus tai vamma, joka estää heitä siirtymästä tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Kysymys esityksen osalta kuitenkin kuuluu, tullaanko näissä tapauksissa vaatimaan asiakkaalta lääkärinlausunto vai riittääkö työvoimaviranomaisen arvio. Toivomme, että oma arviomme riittäisi, jotta prosessi olisi joustavampi ja nopeampi nuorten kannalta.

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

Ei lausuttavaa.

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

Ei lausuttavaa.

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

Muutosten työllisyysvaikutusten arvioiminen on haastavaa.

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

Esityksessä esitetyt mahdolliset talousvaikutuksiin ei voida täysin luottaa vaan ne pohjautuvat puhtaaseen arvioon, koska entisillä eikä nykyisillä resursseilla ole pystytty toteuttamaan lakia täysimääräisesti esimerkiksi täydentävien työnhakukeskustelujen osalta.

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Työttömyysturvalain (1290/2002) osalta olisi syytä tarkastella mahdollisia palveluprosessin keventämistarpeita.

Jalli Miia-Liisa
Hollolan kunta - Päijät-Hämeen työvoimapalvelut